

СТАН ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕНЬ НА ТЕРИТОРІЇ УРБАН-ПАРКУ «МОЛОДІЖНИЙ» (М. ХАРКІВ)

СОКОЛЬНИК А.А., ГОНЧАРЕНКО Я.В.

Харківський національний університет міського господарства

імені О.М. Бекетова

Alina.Sokolnyk@kname.edu.ua

Міста є специфічними багатокомпонентними урбогеосоціосистемами, що потребують постійного контролю внаслідок порушення в них динамічної рівноваги і самоорганізації природних систем. Хоча вони призначені забезпечувати комфортні умови для проживання в них людей, наслідки антропогенної діяльності прямо чи опосередковано призводять до негативних результатів. Залишаються актуальними питання раціонального використання ресурсного потенціалу урбоєкосередовища й екологічно обґрунтованого його розвитку.

Зелені насадження відіграють значу роль у вирішенні цих питань. Вони є об'єктами ландшафтної архітектури і допомагають створити певні мікрокліматичні умови, покращують санітарно-гігієнічний стан, впливають на планувальну структуру міста. Асортимент рослин для озеленення місць різного функціонального призначення час від часу оновлюється [2, 4]. В першу чергу це пов'язано із потребою оперувати рослинами, які є декоративними, стійкими до специфічних умов урбосередовища, мають добрі санітарно-гігієнічні властивості. Зміни клімату, які ми спостерігаємо, також впливають на добір таксонів рослин. Найбільш специфічними для озеленення є спортивні парки [1, 4]. В умовах сучасного міста такий компонент важливий, бо є багатофункціональним.

Співпраця ГО «Міські реформи» і Харківської міської ради сприяла тому, що у 2019 році було відкрито перший в Україні урбан-парк на території реконструйованого парку «Молодіжний» [3]. Він складається із таких локацій: стіни для графіті і стріт арту, майданчики вуличного баскетболу, скейт парк, майданчики для вуличного футболу, корт для панни.

За допомогою застосунку EO Browser [5] було визначено, що урбан-парк займає площу в 0,03 км² (рис.1.). Відсоток насаджень у таких парках повинен складати 15–30 % території [4] і на сьогодні це дорівнює 16,4 %. Унаслідок

реконструкції площа озеленення зменшилась на 17,3 %, але на функціональне призначення парку це не вплинуло. Проведена інвентаризація показала, що для озеленення використано 13 видів деревних рослин, які залишились після реконструкції. Вони належать до 8 родин, серед яких найбільш чисельною є *Cupressaceae* у складі якої 29 % від усього різноманіття видів (рис.1.). Друге місце посідає родина *Sapindaceae*, яка налічує 17 % таксонів. Вона включає *Acer platanoides* L. ‘*Crimson King*’, який характеризується достатньо високими декоративними якостями.

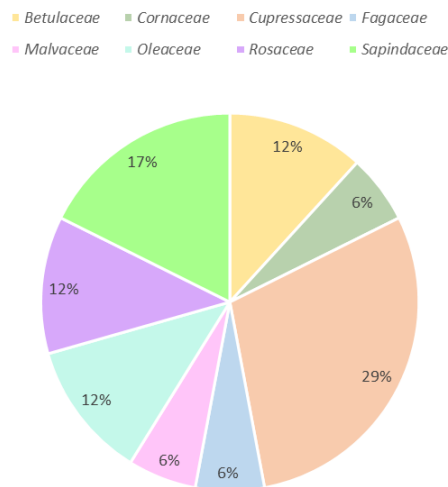

Рисунок 1 – Розподіл видів за родинами

Таке різноманіття у цілому позитивно впливає на загальний вигляд зелених насаджень упродовж року. Хоча для формування стійких ландшафтних композицій необхідно урахувати екологічні особливості видів і їхню потенційну небезпеку.

Аналіз за життєвими формами показав, що більшість видів представлена деревами, а *Ligustrum vulgare* L., *Cornus alba* L. ‘*Aurea*’, *Rosa canina* L., *Juniperus horizontalis* Moench ‘*Blue Chip*’ – куці. Як правило, для озеленення таких територій використовують більшу частку рослин, що представлені кущами, а не деревами. Тож, в даній ситуації такий баланс між життєвими формами порушений. Це негативно відбивається й на загальному сприйнятті композицій.

Виявлено, що за відношенням до світла 53 % таксонів є геліофітами, а решта – факультативні геліофіти. Зростання *Juniperus horizontalis* ‘*Blue Chip*’ під кронами дерев, які створюють затінок, призводить до втрати декоративного вигляду (рис.2). Не відповідність екологічним вимогам у окремих екземплярів спричинює поганий розвиток і втрату яскраво вираженого блакитного кольору

шпильок. На ділянках із умовами, яких потребують геліофіти, *Juniperus horizontalis* 'Blue Chip' має естетичний і відповідний декоративний вигляд.

За відношенням до умов зволоження ґрунту всі рослини належать до групи мезофітів. В умовах урбан-парку полив і рихлення ґрунту не проводяться належним чином. Під час спеки влітку листки рослин втрачають тургор, а для *Acer platanoides*, *Fraxinus excelsior* L. і *Tilia cordata* Mill. фіксується передчасне пожовтіння. На *Acer platanoides* 'Crimson King' зафіксовано значну ураженість борошнистою росою. Більшість екземплярів *Carpinus betulus* 'Pendula' мають морозобійні тріщини.

Рисунок 2 – Стан *Juniperus horizontalis* 'Blue Chip' (ліворуч – у затінку, праворуч – на освітленій ділянці)

Озеленення урбан-парку на сьогодні має ряд проблем. Для оптимізації його стану варто звернути увагу на необхідність заміни окремих видів (*Malus domestica* Borkh., *Rosa canina* L.). Асортимент рослин потрібно підбирати згідно із їхніми біоекологічними особливостями, які повинні відповідати умовам на ділянках. Також необхідно краще впорядкувати територію урбан-парку, бо в розміщенні рослинних угруповань відсутній порядок.

Література

1. Гончаренко Я.В., Сокольник А.А. Проблеми озеленення урбан-парків // Актуальні проблеми, шляхи та перспективи розвитку ландшафтної архітектури, садово-паркового господарства, урбоекології та фітомеліорації: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (Біла Церква, 21 вересня 2023 р.). / відпов. за випуск Олешко О.Г., Марченко А.Б. Біла Церква: БНАУ, 2023. С. 28–31.

2. Інструкція з інвентаризації зелених насаджень у населених пунктах України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0182-02#Text>. (дата звернення: 02.09.2023).
3. Молодіжний парк відкритий для сімейного відпочинку та занять спортом. URL: <https://www.city.kharkiv.ua/ru/news/molodizhniy-park-vidkritiy-dlya-simeynogo-vidpochinku-i-zanyat-sportom-44798.html> (дата звернення: 02.09.2023).
4. Про затвердження правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-06#Text> (дата звернення: 09.09.2023 р.).
5. EO Browser. URL: <https://apps.sentinel-hub.com/eo-browser/> (дата звернення: 08.09.2023 р.).

ВПЛИВ ПОШКОДЖЕННЯ ЛИСТЯ *AESCULUS HIPPOCASTANUM* L. НА ЕКОСИСТЕМИ ДИТЯЧИХ МАЙДАНЧИКІВ УРБАНІЗОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ

СТАДНІК В.Ю.

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
niki.stadnik2610@gmail.com

Каштан кінський звичайний (лат. *Aesculus hippocastanum* L.) широко використовується при створенні захисних зелених смуг та як елементи зелених островків на території урбанізованих територій по всій Україні. Цей вид дерев активно використовувався при озелененні дитячих майданчиків, так як є стійким до дії стресових факторів урбосередовища, а його плоди захищені від маленьких дітей колючками, що унеможлиблює отруєння ними, а зрілі плоди є цікавим матеріалом для поробок та розвитку дрібної моторики [1].

Останні 10 років у м. Харків спостерігається ураження листової пластини *Aesculus hippocastanum* L. шкідником мінуюча міль каштанова (*Cameraria ohridella*) (рис. 1).

Даний вид молі є інвазивним видом, який поширився територією України після 1998 року, а до східних частин дістався тільки на початку 2007-2008 років. Шкідлива дія *Cameraria ohridella* візуально проявляється у набутті листям темно-коричневого кольору, їхньому скручуванні та всиханні [2, 3]. Власні дослідження та спостереження показали, що 95% дерев виду *Aesculus hippocastanum* L. у м. Харків уражені *Cameraria ohridella* [4]. Процес ураження починається в середині травня й до кінця червня майже всі дерева *Aesculus hippocastanum* L. вже мають пошкодження до 70 % свого листа. Листова пластина вражається нерівномірно. У деяких випадках вона вражена повністю,